

EKWC

Geadviseerd subsidiebedrag: **€ 500.000**

Gevraagd subsidiebedrag: € 600.000

Over de instelling

Stichting Europees Keramisch Werkcentrum (hierna: EKWC) is een postacademische instelling in de beeldende kunst, gevestigd in Oisterwijk. De instelling legt zich toe op de ontwikkeling van keramiek in beeldende kunst, toegepaste kunst en architectuur. Jaarlijks realiseert EKWC 12-weekse residenties voor circa zestig deelnemers van over de hele wereld. De meer ervaren kunstenaars, ook afkomstig uit andere kunstdisciplines, zijn nadrukkelijk welkom. Ze kunnen gebruikmaken van werkplaatsen en studio's en worden begeleid door keramiekexperts.

EKWC profileert zich als een internationaal 'Centre-of-Excellence', waar aandacht voor het ambacht en innovatie van keramiek hand in hand gaan. Nieuwe kennis wordt vrij – *open source* – met vakgenoten gedeeld. Het centrum heeft op de locatie in Oisterwijk bovendien een uitgebreid programma voor publiek, onderwijs en bedrijfsleven. EKWC speelt een actieve rol in het landelijke Platform Werkplaatsen. Internationale samenwerking is er met kunstacademies in Europa en in vijf focuslanden: China, Engeland, Japan, Korea en Taiwan.

Subsidieadvies

De aanvraag voldoet aan de eisen als bedoeld in artikel 3.31 van de Regeling op het specifiek cultuurbeleid.

De Raad voor Cultuur adviseert Stichting Europees Keramisch Werkcentrum een subsidiebedrag toe te kennen van € 500.000.

EKWC heeft de afgelopen jaren uitstekend gepresteerd en het nieuwe activiteitenplan overtuigt. De raad beschouwt EKWC als een unieke postacademische instelling. Met haar focus op keramiek, in een onderzoeksmatige en experimentele context, is ze landelijk en internationaal voorbeeldstellend. De instelling heeft een breed netwerk van samenwerkingspartners in binnen- en buitenland, in zowel het onderwijs als het bedrijfsleven. De technische faciliteiten en de begeleiding zijn goed, de (interculturele en artistieke) uitwisseling tussen de deelnemers is een toegevoegde waarde.

De raad heeft veel waardering voor de ondernemende houding van EKWC. De eigen inkomsten zijn hoog en het publieksprogramma is uitgebreid.

Kritischer is hij over het gebrek aan visie in het plan op de beoogde publieksdoelgroepen en -doelstellingen, de laconieke omgang met de Code Diversiteit en Inclusie en de langzame inhaalslag op het gebied van *fair pay*.

Beoordeling

Artistieke/inhoudelijke kwaliteit van de kernactiviteiten

EKWC is volgens de raad een unieke postacademische instelling voor beeldende kunst, die zowel lokaal, nationaal als internationaal van waarde is. Geen enkele collega-instelling in Nederland laat het artistieke proces en de artistieke ontwikkeling van haar deelnemers plaatsvinden via één materiaalsoort, in dit geval keramiek. Met EKWC loopt Nederland voorop als het gaat om het innovatief gebruik van keramische processen. Dankzij structurele samenwerkingen profiteren ook Nederlandse onderwijsinstellingen, zoals Design Academy Eindhoven, Universiteit van Amsterdam (restauratorenopleiding), Fontys lerarenopleiding en Sint Lucas Vakschool, van de kennis die binnen EKWC wordt ontwikkeld.

Over de prestaties van EKWC is de raad vol lof. In 2012 moest de instelling door het wegvallen van de rijkssubsidie drastisch reorganiseren. Met een relatief bescheiden budget heeft ze haar kernactiviteit talentontwikkeling de afgelopen jaren goed uitgevoerd en nog sterker weten te positioneren. Het nieuwe activiteitenplan straalt herwonnen zelfvertrouwen uit en is ambitieus en realistisch.

De zeggingskracht van EKWC is groot. Het programma en de werkwijze draaien om materiaalonderzoek en kruisbestuiving. De kunstenaars werken en wonen gedurende hun korte maar intensieve residentie in hetzelfde gebouw. De deelnemers, die ongeveer gelijkelijk uit Nederland, Europa, Noord- en Zuid-Amerika en uit Afrika, Oceanië en Azië komen, werken op basis van individuele werkplannen aan zeer uiteenlopende onderzoeken. Maar doordat er elke week een deelnemer plaatsmaakt voor een volgende kunstenaar en EKWC onderlinge uitwisseling entameert (presentaties, gezamenlijke diners) is de talentontwikkeling toch zeer breed: de deelnemers komen in aanraking met allerlei technieken en culturele tradities. Dat deze aanpak waardevol is voor kunstenaars, blijkt ook uit de honderden aanmeldingen per ronde, de terugkeer van deelnemers voor een vervolgonderzoek of -project en de (internationale) tentoonstellingen met werk van (voormalige) EKWC'ers.

Wel meent de raad dat EKWC haar methode meer zou moeten uitventen door haar beter vast te leggen en te theoretiseren. Procesmatig leren is een uitstekende en interessante manier van talentontwikkeling, waarmee de instelling zich (nog) sterker kan profileren naar toekomstige deelnemers, partners, fondsen et cetera. Ook het werken volgens het *open source-*

principe – onderscheidend, ethisch en duurzaam – verdient serieuze aandacht en uitwerking met onder meer een toegankelijker database en een betere website.

EKWC beschikt over unieke productiefaciliteiten en de intensieve begeleiding is in handen van zes keramiekexperts. De raad zou het toejuichen als EKWC met name de artistiek-inhoudelijke begeleiding programmatisch duidelijker vormgeeft. Een goede stap is dat in de komende beleidsperiode wordt geïnvesteerd in de doorontwikkeling van de keramiekexperts. Ook door middel van maandelijks wisselende gastsprekers, die tevens atelierbezoeken afleggen, wordt er gezocht naar meer (conceptuele) verdieping.

Vernieuwing

Door het artistieke proces vanuit één ambacht aan te vliegen, maar wel kunstenaars uit verschillende disciplines toe te laten tot de academie, draagt EKWC op een heel eigen manier bij aan vernieuwing van zowel de kunstpraktijk als de keramische kunst. Maar ook op andere niveaus ademt EKWC onderzoek en experiment. In Europa participeert EKWC vanaf 2020 in drie onderzoeksprojecten, van Villa Arson, Kunsthochschule Kiel en de Universiteit van Zaragoza. In samenwerking met Keramiekmuseum Princessehof verdiept ze de komende jaren haar relatie met Zuid-Korea, een van haar vijf focuslanden. Dit nieuwe accent is goed gekozen. De instelling kiest hiermee voor de meerwaarde van wederkerigheid: Azië is volgens EKWC de enige regio waar de stafleden hun keramische kennis nog kunnen vergroten, en andersom is EKWC daar gewild vanwege haar innovatieve werkwijze.

EKWC zet haar beleid goeddeels voort, maar zoekt intern wel naar vernieuwing en verbetering. De instelling wil investeren in apparatuur, waaronder ovens en *cadcams*, maar ook in de website en de digitalisering van het archief. Ook worden ovens en werktechnieken duurzamer gemaakt. Deze investeringen vindt de raad uiterst zinvol. Ook vindt de raad het sterk dat er met de gastsprekers meer ruimte wordt gecreëerd. Verfrissend is de ondernemende houding: EKWC zoekt samenwerking met commerciële partijen en is begonnen met een uitbreiding van het publieksprogramma (zie 'Bevordering van educatie en participatie').

Eerlijke beloning en gezonde bedrijfsvoering

De raad begrijpt dat EKWC heeft moeten 'herstellen' van de periode 2013 – 2016 toen ze geen rijkssubsidie ontving. Maar de stappen die EKWC zet om de sterk achterlopende beloning van medewerkers te repareren, zijn naar zijn oordeel te traag en weinig doortastend. Pas in 2024 worden alle medewerkers volgens cao betaald, een cao of richtlijn is nog steeds niet gekozen. De raad spoort EKWC aan de *fair pay* eerder in orde te maken.

Ook meent de raad dat EKWC haar toegankelijkheid goed zou moeten evalueren. De relatief hoge deelnemerskosten zijn door de dure technische faciliteiten wellicht onvermijdelijk en een uiting van goed ondernemerschap, maar het is tevens van belang dat EKWC via andere financieringsbronnen of prioriteiten ook kansen creëert voor minder vermogende kunstenaars. Zeker in het licht van de huidige waarden en opvattingen op het gebied van *fair pay* en inclusiviteit; de Code Diversiteit en Inclusie gaat ook over een aspect als sociaaleconomische status.

EKWC heeft het eigen vermogen in de periode 2013 – 2020 bijna geheel aangewend om de jaarlijkse exploitatietekorten te dekken en de ingebruikname van het pand in Oisterwijk te bekostigen. (De rijkssubsidie met ingang van 2017 was ruim drie keer lager dan de rijkssubsidie tot en met 2012.) De organisatie is met ruim 7 fte weer op kracht en zet onverminderd hard in op een hoog percentage eigen inkomsten, waarvoor de raad grote bewondering heeft. De financieringsmix en het verdienmodel scheppen vertrouwen. EKWC presteert op alle financiële indicatoren goed en heeft daarmee lage risico's in de bedrijfsvoering.

In de toelichting op de begroting geeft EKWC aan dat er sprake is van een sterke stijging in loonkosten als gevolg van het voldoen aan de Fair Practice Code en een jaarlijkse indexatie van 1,5 procent. De begroting zelf maakt echter onvoldoende duidelijk of EKWC, ook gezien het grote aandeel vast personeel, daadwerkelijk kan voldoen aan de Fair Practice Code. Het is een punt van aandacht bij het indienen van de nieuwe begroting.

Bevordering van educatie en participatie (inclusief publieksbenadering)

De raad waardeert de inzet van EKWC op het gebied van educatie en participatie; ook voor niet-deelnemers is de zeggingskracht van EKWC groot. EKWC biedt programma's (masterclasses, stages, tijdelijke werkplekken) aan hoger onderwijsstudenten, mbo-vakstudenten, internationale PhD-studenten en werkplaatsmedewerkers van kunstacademies. Ook internationale, mede door het bedrijfsleven gefinancierde onderzoeksprojecten als 'Cool Ceramic Hunt', hebben onderdak gevonden bij de postacademie. Daarnaast heeft de instelling zich de afgelopen jaren nadrukkelijk opengesteld voor publiek door middel van rondleidingen (zelfs 24/7) en vier open dagen per jaar.

De kwantitatieve ambities van deze publieksactiviteiten bleken moeilijker te realiseren dan gedacht. Zoals de instelling zelf aangeeft: het trekken van bezoekers naar Oisterwijk vergt een lange adem. De raad heeft hiervoor begrip, maar mist in het plan wel een toekomstplan. Een postacademische instelling is geen presentatie-instelling en heeft daarom andere

publieksdoelstellingen. Toch vindt de raad dat de publieksbenadering van EKWC professioneler zou moeten. Een visie op welk (nieuw, inclusief) niet-specialistenpubliek ze wil bereiken en een daarbij passende marketing- en communicatiestrategie ontbreken nu. EKWC heeft haar zichtbaarheid wel vergroot in 2019 door, in het kader van haar 50-jarig bestaan, tentoonstellingen in bekende Nederlandse musea te organiseren. Dat vindt de raad een inspirerende zet. Het is helaas niet duidelijk welke opvolging er wordt gegeven aan de toen gegeneerde aandacht van media en publiek.

Geografische spreiding

EKWC is statutair gevestigd in 's-Hertogenbosch, maar heeft haar standplaats sinds 2015 in Oisterwijk. EKWC is nauw betrokken geweest bij het opstellen van het Regioprofiel van de provincie Noord-Brabant en is naar het oordeel van de raad ook in de praktijk goed geworteld in de regio. Haar netwerk is conform haar profiel gefocust op makers en werkplaatsen. Er is samenwerking en overleg met opleidingen – Fontys Hogeschool in Tilburg, Design Academy Eindhoven, Sint Lucas Vakschool in Boxtel – en de vele kleine werkplaatsen die Brabant van oudsher rijk is.

Toepassing Fair Practice Code

Nu EKWC weer op de rails staat, is het tijd om op onderdelen als *fair pay* meer zelfkritisch te zijn en voortvarende maatregelen te nemen (zie 'Eerlijke beloning en gezonde bedrijfsvoering'). Het is goed dat EKWC in de komende beleidsperiode aandacht besteedt aan scholing en ontwikkeling van medewerkers, maar hun financiële welzijn heeft prioriteit, zeker omdat er al jaren op goodwill is geteerd. Op basis van de aanvraag is het onduidelijk welke rol EKWC speelt in de sociale dialoog. Slechts enkele aandachtspunten worden – summier – benoemd. Ook de brede toepassing van de Fair Practice Code, bijvoorbeeld aangaande de inzet van vrijwilligers versus betaalde krachten of de vergoeding aan stagiairs, is onvoldoende transparant.

Toepassing Governance Code Cultuur

De raad constateert dat EKWC de Governance Code Cultuur goed toepast. Eind 2019 is de instelling overgegaan van een bestuursmodel naar een raad-van-toezichtmodel. De raad van toezicht is gevarieerd samengesteld, hoewel er in de toekomst iets meer aandacht voor verjonging mag zijn. Sterk punt is dat statutair is vastgesteld dat minstens twee leden Oud-deelnemers van het centrum zijn. Wel mist de raad zelfreflectie en doelstellingen voor 2024 en vindt hij meer transparantie op deze punten belangrijk.

Toepassing Code Diversiteit en Inclusie

De raad is teleurgesteld (en verbaasd) over de wijze waarop EKWC reflecteert op de Code Diversiteit en Inclusie en hoe zij die toepast. In tegenstelling tot de serieuze toelichting in de monitorgesprekken, spreekt uit

de aanvraag een laconieke houding. Het centrum is weliswaar internationaal van opzet en aard, maar dat is iets anders dan beleid maken op het punt van diversiteit en inclusie. De instelling maakt niet duidelijk welke ambities en doelstellingen zij heeft, zowel met betrekking tot personeel, raad van toezicht, deelnemers als publiek, en hoe zij de organisatie als geheel daarvan deelgenoot maakt. De raad vindt dat EKWC een serieus plan van aanpak moet maken, hoezeer bepaalde doelen naar haar eigen idee al zijn gerealiseerd.